

monitoring report

Izbori u BiH '96

bulletin of the institute for war & peace reporting & media plan

26 juni 1996

broj 4

Pregled BiH medija u sedmici: 17-23 juni

Niko nije iznenađen, datum je utvrđen. Ono što iznenađuje to je lakoća s kojom su se u protekle dvije sedmice BiH politički i novinarski vrhovi pomirili sa neizbježnošću održavanja izbora 14 septembra. Strani novinari i borci za cjelovitu Bosnu izdržali su duže, smatrajući da su principi koji su utvrđeni dejtonskim sporazumom važniji od samog procesa. Kako sada stvari stoje, ispunjenje onoga što se smatralo preduslovima za slobodne i fer izbore zahtijevaće ništa manje od čuda, bez obzira da li će to čudo proizvesti IFOR ili Gospa iz Međugorja.

Medijska scena u BiH nije tako neprijateljski raspoložena prema izbornim procesima, kao što je prema neobezbjeđivanju slobode kretanja, povratku izbjeglica, hapšenju optuženih za ratne zločine i kreiranju politički neutralnog okruženja u dva entiteta. Izvještaji monitora koji slijede, pokazuju čak i sada da se u Bosni i Hercegovini javljaju na trenutke znaci medijskog pluralizma. Na sreću, da bi se ovaj pozitivni trend nastavio, neće biti potrebna intervencija niti IFOR-a, niti Blažene Djevice.

TV Srpska

"Novosti u 8"

Pored nastavljanja intenzivne svakodnevne kampanje, kojom se Radovan Karadžić populariše kao neumorni, nedodirljivi i nezamjenjivi lider, kako nezavisne RS, tako i cijele srpske nacije, "Novosti u 8" posvetile su također dosta vremena da ocrne "muslimansko-hrvatsku" Federaciju. Posebno se insistira na nemogućnosti zajedničkog života u

reintegriranoj BiH, a kao potpora tom stavu ističe se duboka kriza u odnosima između federalnih partnera, kao što se vidi na sjednicama Ustavotvorne skupštine, u neusvajanju zakona o odbrani, u osnivanju nove vlade Herceg Bosne, u napadu na Harisa Silajdžića, u izbornoj krizi u Mostaru itd. Izvještaji iz Federacije redovno se uvrštavaju u rubriku "Iz svijeta", čime se sugerira da RS nije dio Bosne.

Događaji koji se odnose na sarajevske Srbe, predstavljeni su u posebno negativnim tonovima. Svaka prilika se koristi također, da se napadne Alija Izetbegović i SDA, a za to se koriste izjave političara RS i brižljivo birani navodi iz strane štampe. Prema emisiji "Novosti u 8" Haški tribunal bi trebao optužiti Izetbegovića, a ne Karadžića.

Premda se UN, EU, OSCE, i Haški tribunal obično prikazuju kao neprijatelji srpskog naroda i njegovih vođa, "Novosti u 8" vide sretnu podudarnost između zahtjeva međunarodne zajednice da se izbori u BiH održe u predviđenom periodu i državnih interesa RS. Dok će vlasti u RS obezbijediti da se izbori na njihovoj teritoriji održe u demokratskoj atmosferi (pri čemu "Novosti u 8" ukazuju na konstruktivan i kooperativan odnos sa međunarodnom zajednicom u tom smislu), stvari navodno stoje sasvim drugačije u "Muslimansko-Hrvatskoj" Federaciji koju potresaju krize.

Što se tiče partijskog života u RS on se u "Novostima u 8" svodi na vladajući SDS. Druge stranke se rijetko pominju. Vijest o formiranju Demokratskog partiotskog fronta, na čijem se

čelu nalazi gradonačelnik Banja Luke Predrag Radić, pružila je prvu priliku (19 juna) da se u programu spomene postojanje Stranke demokratskog centra (Trebinje), Seljačko-radničke stranke (Kozarska Dubica), Demokratske stranke (Bijeljina) i Narodne radikalne stranke "Nikola Pašić" (Banja Luka). Ne izražava se nikakva sumnja da će izbori poslužiti kao dobra prilika, da građani Republike Srpske demonstriraju svoju monolitnu vjeru u SDS i njezine vođe.

Radio Republike Srpske

"Dnevnik" (svakog dana u 16.00)

Podizanje verbalnih bedema u odbranu Radovana Karadžića i Ratka Mladića od Haškog tribunala ostao je dominantni sadržaj "Dnevnika" i protekle sedmice. Vrhunac je, možda, dosegnut visoko plasiranom izjavom premijera Republike Srpske Gojka Kličkovića, da "postoji velika mogućnost da se predsjednik Srpske Radovan Karadžić kandiduje na izborima." Kličković je dobio i nagradu za lingvističku zrelost, kada je uvjeravao slušaoce istog programa da "Srbi, kad je riječ o Brčkom, ne bi smjeli popustiti ni po cijenu sukoba."

Vijest o donošenju zakona o "specijalnom sudu za ratne zločine", kao još jedna odbrana od Haškog tribunala, također je visoko plasirana u Dnevniku od 19 juna, a zatim je naknadno podržana izjavama Biljane Plavšić i Smilje Avramov (21 juna). Ovaj potez slijedi primjer koji je dao Slobodan Milošević kad je izjavio da "ni jedan Srbin koji je optužen za ratne zločin neće biti suđen izvan Srbije".

Među porukama koje su emitovane u "Dnevniku" sa skupova sazvanih u znak podrške Karadžiću i Mladiću, zapažena je ona redovnog govornika u ovakvim prilikama, "dobro poznatog islamologa" iz Srbije, Mirosljuba Jeftića. 19 juna, vijesti su prenijele dio iz njegovog govora održanog u Bosanskom Novom: "Republika Srpska je rođena u krvi, dobila je državnost. Ali to je lažna, nedovoljno stabilna državnost. Kako je knez Miloš govorio 'vrbova je ovo država'. Od te vrbove države, koja se ljulja, mi moramo načiniti jednu pravu, stabilnu državu, državu napravljenu od armiranog betona. A država se pravi upravo ovako - podrškom ljudima koji su tu državu počeli da vode, podrškom ljudima koji tu

državu moraju da ojačaju, da je učine pravom srpskom maticom."

"Dnevnik" je istog dana objavio i napad poslanika iz Zvornika J. Mijatovića na "takozvane mirotvoračke partije, koje zastupaju mišljenje o ponovnom zajedničkom životu sa Muslimanima... i žele stapanje Srpske u nezavisnu BiH, gđe bi Srbi bili narod drugog reda."

Među manevrima na stranačkoj sceni "Dnevnik" je 17 juna skrenuo pažnju na najavu predsjednika Srpske narodne obnove Mirka Jovića da će njegova stranka apstinirati od izbora u RS, ali uz poziv "srpskim državotvornim strankama" da donesu istu odluku, "kako bi se uspostavila jedinstvena srpska lista protiv svih neprijatelja Republike Srpske."

Dana 22 juna "Dnevnik" je objavio izvještaj OSCE o registraciji stranaka i nezavisnih kandidata u oba entiteta. Izvijestio je također da je Upravni odbor Srpske RTV (čiji je predsjednik Momčilo Krajišnik) odlučio da se političkim partijama omogući da upoznaju javnost sa svojim programima. Partijskim liderima se nalaže da odgovore na "četiri osnovne grupe pitanja: poštovanje minimuma nacionalnog interesa, način rješavanja ekonomskih problema, rješavanje statusa boraca i izbjeglica i odnosi sa Federacijom Muslimana i Hrvata."

Dopisnik ovog programa iz Bijeljine javio je istog dana da su u toj općini "političke partije tražile isti pristup sredstvima informisanja, ali da se nisu žalile što nemaju takav pristup u lokalnim sredstvima informisanja."

"Dnevnik" je izazvao pravu senzaciju prošle sedmice svojim izvještavanjem, koje je emitovano 20 juna, o informaciji koja se pojavila u beogradskim Večernjim novostima, kako će neki američki konzorcij ("koji za sada želi ostati anonimn") investirati oko 2,5 milijarde dolara u objekte krupne infrastrukture (autoputeve, termoelektrane i aerodrome) u RS nakon izbora. Na taj način, "RS će postati Hongkong jugoistočne Evrope". Ali samo RS, jer je "Federacija isključena iz ovakvih projekata zbog procjene da će ostati mjesto stalnih sukoba."

Dok su druge radio stanice prenosile izvore bosanskih Srba da će Karadžić uskoro biti smijenjen sa položaja RS, "Dnevnik" je 23 juna

sa žarom izvjestio kako su "Srbi u Australiji sa oduševljenjem i odobravanjem primili vijest o prijedlogu da se Radovan Karadžić kandiduje za predsjednika Republike Srpske." Bila je to, istina, jedina podrška Karadžiću koju je toga dana prenio "Dnevnik", što samo po sebi predstavlja svojevrsni izuzetak.

Radio Prijedor

"Dnevnik" (svakog dana u 15.00)

Ovaj program preuzima sve, osim lokalnih vijesti, direktno od "SRNE". Njegovo je praktično pravilo, izgleda : što nije objavila "SRNA", nije se ni dogodilo. Drugo pravilo ovog radija je korištenje lokalnog programa vijesti za podršku aktualnim vlastima.

Lutajući "islamolog" Miroljub Jeftić govorio je u tom smislu prošle sedmice na Radio Prijedoru. Promovišući na javnim skupovima i svoju tezu da RS mora na sebe preuzeti teret predvođenja "Srpstva" (pošto u samoj Srbiji ima previše ne-Srba) i prodavajući svoju kasetu "U žarištu", Jeftić se pojavio u "Dnevniku" četiri puta.

Jeftićevi stavovi nisu, međutim, prošli bez osporavanja privilegiranog disidenta Radio Prijedora, M. Mutića. Komentirajući 21 juna pitanje izbjeglica i njihovih problema, Mutić je izjavio: "Ovi nesretni ljudi ne traže mnogo. Traže da se umjesto stotina skupih i raskošnih slava i skupih i nepotrebnih mitinga takozvane podrške, renoviraju njihove oštećene kuće i stanovi." Bio je to, primjećuje Mutić, slučaj " dodavanja soli na sve ove rane za čuvenog Srbina Miroljuba (čitaj Svadoljuba), koji ovih dana po mitinzima priča izbjeglicama o Srbiji koja ne postoji, o Jugoslaviji koje nema, o Dunavu koji će se ulivati u Sanu... a izbjeglice mislile da je on došao zbog njih..."

Ova radio stanica je nastavila da provjeru biračkih spiskova, koja se prošle sedmice obavila na sedam područja općine Prijedor, naziva "registracijom birača". Obavještavajući gdje se nalaze ova mjesta, "Dnevnik" je sugerisao izbjeglicama da se prijavljuju za glasanje u mjestima u kojima sada žive. Dana 19 juna, posebno, predsjednik izborne komisije Prijedor, komentarišući slab odaziv budućih birača, savjetovao je izbjeglicama da

popunjavaju obrasce koji im omogućavaju glasanje u mjestu sadašnjeg življenja.

Televizija BiH

"Dnevnik" (svakog dana u 19.30)

Nastavak izvještavanja o napadu na Harisa Silajdžića 15 juna u Cazinu, zauzimao je značajan prostor u "Dnevniku" u prvoj polovini sedmice. Izjave Stranke za BiH, policije i lokalnih zvaničnika iz Bihaća i federalnog ministra policije, od kojih svaka daje svoju verziju događaja, poštene su prezentirane. Neuobičajeno za "Dnevnik" ovi izvještaji uključili su i tonske izjave sa konferencije za štampu Stranke za BiH.

Stranka za BiH optužila je policiju da nije intervenisala da zaustavi pokušaj ubistva Silajdžića. Vlasti su odgovorile osuđujući napad i izvještavajući o napretku koji je učinjen hapšenjem krivaca, ali i nastavljajući da opravdavaju i sebe, i veoma provocirane napadače. Vijest, koja je emitovana 21 juna, da policija također traga i za onim osobama koje su, navodno, psovale predsjednika Izetbegovića i vrijeđale islam, navela je Stranku za BiH da sa svoje strane protestuje, izjavljujući da je kažnjavanje zbog verbalnog delikta neprihvatljivo. Prva Izetbegovićeva reakcija na događaje u Cazinu uslijedila je tek 22 juna, kada je izjavio da je istraga u vezi sa neprijatnim incidentom završena i da će sada početi sudski proces.

Ako je "Dnevnik" prošle sedmice nadoknadio početne slabosti u izvještavanju oko slučaja Silajdžić, priču o hrvatsko-bošnjačkim neslaganjima u Federaciji nastavio je da tretira sa sa čudnom uzdržanošću. Samo su 19 juna vijesti o mnogim problemima u Federaciji dobile mjesto u vrhu "Dnevnika". Inače, prioritet je dat pričama o nagovještaju kandidature Radovana Karadžića i aktivnostima najviših državnih funkcionera. Međutim, određena averzija urednika prema položaju hrvatskih zvaničnika u federalnoj vlasti, bila je ipak očigledna. Tako je, 19 juna, objašnjenje predsjednika Federacije Krešimira Zubaka da će reformisana "Vlada" Herceg-Bosne funkcionirati samo u onim segmentima, u kojima ne funkcionira federalna vlada, došlo na osmo mjesto. Također na osmom mjestu bila je objavljena narednog dana

i Zubakova reakcija na zahtjev potpredsjednika Ejupa Ganića za smjenjivanje ministra inozemnih poslova BiH Jadranka Prlića. Prličev napad na Ganićev zahtjev da bude smjenjen, smješten je u devetnaestu minutu "Dnevnika" 21 juna.

TV BiH nije prikazala slike sa velikog koncerta u Međugorju, kojim je proslavljena petnaesta godišnjica od prikazanja Djevice Marije lokalnoj djeci, ali "Dnevnik" je obezbijedio komentar BiH Pressa o tom događaju u kome se kaže da se predsjednik Hrvatske Tuđman, ponašao na tom događaju više kao domaćin, nego kao gost u stranoj zemlji. Urednik-voditelj Senad Hadžifejzović, zatim je to prokomentarisao primjećujući "da je zapadna Hercegovina i u prošlom sistemu bila prepuštena samoj sebi." Najavljujući sljedeći prilog o Kosovu on je primijetio, "i druge zemlje imaju svoju Hercegovinu."

"BiH izbori"

Redovna sedmična emisija "BiH izbori" ostaje i dalje uravnoteženo i profesionalno uređena. Prvih 12 minuta emisije, koja je emitovana prošle sedmice, bilo je posvećeno incidentu u Cazinu. Premda većina opozicionih stranaka nastavlja da izbjegava ovaj program, Građanska demokratska stranka učestvovala je ponovo u programu, kao i Srpski pokret obnove. Predsjednik ove druge stranke pozvao je građane da bojkotuju izbore "jer BiH će se prije reintegrirati bez izbora."

Međutim, u nedjelju navečer, 23 juna "Dnevnik" je prenio izjavu predsjednika Vlade BiH Hasana Muratovića, koja je uslijedila nakon njegovog susreta sa predsjednikom OSCE Flaviom Kotijem, da će Vlada BiH prihvatiti Kotijevu procjenu vezanu za datum održavanja izbora. Ovim su jednim udarcem uklonjena okolišavanja i izvrđavanja službenog Sarajeva, koja su trajala sedmicama.

"Face to Face"

Prošlonedjeljna emisija, koju je vodio glavni urednik TV BiH Senad Hadžifejzović, pružila je opoziciji izuzetnu priliku da odnese prvu pobjedu nad vladajućom SDA. Dva doktora nauka, Zlatko Lagumdžija i Ivo Komšić, koji su također i visoki funkcioneri "Združene liste za BiH", imali su za protivnika Edhema Bičakčića, potpredsjednika SDA. On je svojevremeno

prijetio da će se SDA "nemilosrdno obračunati sa opozicijom." Dva člana opozicije bila su u prilici da u drugoj polovini emisije, zahvaljujući njihovoj brojčanoj prednosti, ali i njihovoj elokventnosti, izbace Bičakčića iz diskusije i da prezentiraju svoje stavove, uključujući i svoje procjene mnogih grešaka koje je počinila SDA.

Lagumdžija i Komšić napali su i SDA i HDZ zbog njihovog odnosa prema Federaciji. "SDA i HDZ se dogovaraju mimo institucija zvanične vlasti. Ja kao član Predsjedništva BiH nisam ni o čemu obaviješten," rekao je Komšić. Bičakčić je mogao samo da odgovori da je u posljednje vrijeme napravljen veliki napredak u Federaciji.

Voditelj emisije se ponašao nepristrasno i najčešće je puštao svoje goste da raspravljaju između sebe. Jedan od gledalaca koji se javio u program upotrebio je izraz "takozvani Hrvati", na šta je Hadžifejzović oštro reagovao i rekao da je to vrijeđanje nacionalnih osjećanja.

Ova emisija ima značajnog utjecaja, kako zbog toga što se emituje direktno putem satelita, tako i zbog toga što je njen voditelj najpopularniji na TV BiH.

Radio BiH

"Dnevnik" (svakog dana u 15.00)

Nakon što je 17 juna prezentirala nešto šire, nego što je to bio slučaj prije toga, stajališta stranaka o "Cazinskom slučaju", ova informativna emisija vratila se tokom preostalog dijela sedmice na ustaljeno fragmentarno, ili nikakvo, praćenje stranačkog života. Za razliku od skoro svih drugih domaćih sredstava informisanja, ovaj "Dnevnik" nije ponudio vlastiti komentar povodom napada na Silajdžića. Međutim, 21 juna ponudio je providni napad na prijedlog SDP-a da se osnuje novi i nezavisni sindikat.

Neslaganja između hrvatske i bošnjačke strane u predizbornoj kampanji vidljiva su iz više izvještaja dopisnika, uključujući i onaj emitovan 20 juna u kome se optužuje predstavnik OSCE-a da je podržavao hrvatski stav prilikom formiranja izborne komisije u Kiseljaku. Izvještaji od 22 juna, o razgovoru hrvatskog ministra vanjskih poslova Granića sa ambasadorima kontakt grupe i o spriječenom pokušaju bošnjačkih izbjeglica da posjete svoje

domove u Čapljini, poslužili su također za isticanje hrvatsko-bošnjačkih napetosti i bacanje krivice na hrvatsku stranu.

Povlašteni tretman vladajuće stranke potiče obično iz njene prirodne prednosti koju donosi obavljanje državnih dužnosti. Pokrivanje posjete predsjednika Izetbegovića Mostaru, u pratnji turskog Predsjednika 18 juna, i najava da je ustanovljen "Fond Alije Izetbegovića" za obnovu starog mosta i grada, bio je takav jedan primjer.

Stvarni nedostatak ovog dnevnika, jeste njegova nesposobnost da odrazi kompleksnost političkog života, jer se nedovoljno oslanja na druge domaće ili strane izvještaje. Također ovaj dnevnik još nije pokrenuo tematsko, ili skupno praćenje izborne kampanje.

Radio Bihać

"Hronika dana" (svakog dana u 21.00)

Radio Bihać je nastavio da prati incident u Cazinu kroz saopćenja zainteresiranih strana, bez vlastitog izvještaja i bez korištenja bilo kojeg nezavisnog izvora informacija. Prvo je u Hronici dana 17.6. objavljen demanti Općinskog savjeta Stranke za BiH - Bihać na saopćenje CSB-a Bihać. Dva dana kasnije objavljena je u cijelosti zajednička izjava lokalnih opozicionih stranaka u kojoj se SDA optužuje za cazinski "napad na demokraciju". U istoj emisiji 19.6. objavljeno je i saopćenje MOS-a Cazin u kojem ova organizacija negira svoje učešće u cazinskim izgreanima, ali i koristi to saopćenje da opet izjednači djelovanje Fikreta Abdića sa namjerama Harisa Silajdžića: "Ista Stranka za BiH osnovana je i 1993 godine kada je proglašena Autonomija." Radio Bihać ponovio je MOS-ovu izjavu sljedećeg jutra, ali ne i izjavu opozicionih stranaka.

"Hronika dana" te večeri (20 juna) prenijela je obavještenje CSB-a da je u Općinskom sudu u Bihaću osuđen Prošić Izet zbog narušavanja javnog reda i mira, a na konvenciji Stranke za BiH u Bihaću 15 juna. Prema CSB-u "... osuđeni je prihvatio presudu i nije iskoristio pravo žalbe, što je najbolji dokaz neosnovanosti tvrdnji Stranke za BiH da je njena konvencija u Bihaću protekla dostojanstveno, mirno i bez ikakvih izgreana." Stranka za BiH nije dobila priliku da reaguje na ovo saopćenje CSB-a preko talasa Radio Bihaća, pošto Radio Bihać - bez ikakvog

objašnjenja slušaocima - nije emitirao "Hroniku dana" 21, 22 i 23 juna. Glavni urednik Radio Bihaća u međuvremenu je podnio ostavku.

Mostar uoči izbora

Novoustanovljeni televizijski program RTV Herceg-Bosne otkrio je jednostavan način da izbjegne obaveze otvorenog medija - jednostavno je odbio da potpiše izborna pravila, koja su sačinili zvaničnici Evropske Unije i nastavio sa svojom propagandnom predstavom.

Sa nedjeljnim lokalnim izborima, koji se uveliko smatraju kao proba za izbore u cijeloj Bosni u septembru, RTV Herceg-Bosna se ne izvrgava riziku. Stanica je prihvatila taktiku sličnu onoj koja se provodi u Republici Srpskoj, a koja izjednačava glasanje za vladajuću (nacionalnu) stranku, sa podrškom naciji i/ili (para) državi. U praksi ovo se svodi na jednostranačku televiziju za buduću jednopartijsku državu. Činjenica da se na izborima u Mostaru aktivno bori malo stranaka, osim HDZ-ovog glavnog rivala, SDA, znači da su mediji oštro podijeljeni po nacionalnoj osnovi.

HDZ-ovi predstavnici stalno su prisutni u RTV HB večernjoj informativnoj emisiji "Kronika", u kojoj obično zauzimaju mjesto u vrhu programa, bez obzira na važnost vijesti. Jedan takav primjer bila je "Kronika" 19 juna, koja je počela susretom predsjednika HDZ-a Bože Rajića i francuskog vojnog atašea u BiH. Nakon toga je slijedio prilog o sastanku mostarskog gradskog odbora HDZ-a.

U planu programa RTV HB postoji mala razlika između vijesti i mišljenja, uz komentare kao što su "Hrvati vjeruju u svoju stranku", koji predstavljaju osnovnu komponentu informativnih programa.

Posjeta predsjednika Hrvatske Franje Tuđmana Međugorju, također je istakla pokušaje, kako RTV HB, tako i HDZ, da se identificiraju sa katoličkom crkvom. Često pojavljivanje crkvenih velikodostojnika u emisija stvara utisak da je RTV HB više katolička stanica nego što je to TV Vatikan.

S druge strane Neretve RTV Mostar je ispunjavao svoje obaveze preuzete dogovorom o medijima (koje su njegovi urednici potpisali).

Mala naklonost prema predstavnicima SDA, koja je bila vidljiva u emisijama RTV Mostara prije dvije sedmice, iščezla je prošle sedmice i pokrivanje izbora bilo je u osnovi fer. Uočljivo neučestvovanje opozicionih partija u predizbornom programu RTV, izgleda da je više rezultat njihove neaktivnosti u predizbornoj kampanji, nego uredničke naklonosti prema vladajućoj SDA.

Zaista, RTV Mostar se odupro zlatnoj prilici za političku propagandu 18 juna, za vrijeme posjete gradu turskog predsjednika Sulejmana Demirela, koga je pratio predsjednik Alija Izetbegović. RTV pokrivanje ove posjete bilo je profesionalno, i dosljedno nije dopušteno da se ova posjeta iskoristi kao sredstvo za propagiranje SDA. Mediji širom Bosne trebali bi uzeti k znanju činjenicu da je u političkom pretis-loncu Mostaru bilo moguće fer pokrivanje Demirelove posjete.

Pregled štampe

Panorama (Bijeljina)

U svom drugom broju (14 juna) *Panorama* objavljuje uputstva OSCE/PIK o načinu provjere biračkih spiskova i OSCE-ove standarde za profesionalno ponašanje medija i novinara. Među ostalim tekstovima koji se odnose na izbore, tu je i tekst objavljen na dvije stranice, koji je po tonu neutralan, o osnivačkom kongresu Socijalističke partije Republike Srpske, kao i paralelni intervjui (pod naslovom rubrike "Licem u lice") sa vođama Srpske radikalne stranke RS, Nikolom Poplašenom i vođom Stranke nezavisnih socijaldemokrata Miloradom Dodikom. Svaki političar odgovara na pet identičnih pitanja vezanih za predstojeće izbore.

U anketi šestorice partijskih lidera u RS (Živko Radišić, Socijalistička partija RS; Radan Perić, Stranka srpskog jedinstva; Radoslav Brđanin, Narodna stranka; Dubravko Prstojević, Narodna radikalna stranka "Nikola Pašić"; Borivoje Sendić, Srpska demokratska stranke - Banja Luka i Miodrag Živanović, Socijalno liberalna stranka RS) postavljeno je pitanje da li bi i kada Banja Luka trebala postati glavni grad RS.

Druge tri stranice posvećene su predstavljanju (uz fotografije) rukovodstva osam najeminentijih

političkih stranaka, koje djeluju na području Bjeljine. Stav novina je neutralan.

U rubrici "Fokus" donijet je na dvije stranice razgovor sa gradonačelnikom Banja Luke, Predragom Radićem. Tu su i članci o prvom koalicionom bloku stranaka u RS i predviđanje Fikreta Abdića da će pobijediti na predstojećim izborima.

Pod oznakom "ekskluzivno" *Panorama* donosi i intervju, na dvije stranice, sa američkim generalom Williamom Nashom, komandantom IFOR-a za sektor sjeveroistok.

U ovom trenutku *Panorama* je bez sumnje novina koja pruža najpotpunije informacije o izbornim aktivnostima u Republici Srpskoj.

Zmaj od Bosne (Tuzla)

Ovaj dvonedjeljnik proglašava sebe za Bošnjački političko- informativni list. U Tuzli se smatra da je blizak tvrdoj liniji vladajuće SDA i da izražava poseban prezir prema protivničkim strankama koje privlače Bošnjake, čime "dijele" Muslimane. Prije dvije i po godine objavio je ozloglašeni članak, koji je napisao tadašnji urednik lista, u kome se tvrdilo da su djeca iz miješanih brakova obično imbecili. Od osnivanja do danas, tiraž lista je opao sa nekih 10.000 primjeraka na manje od 1.500 primjeraka.

U broju 118 od 18 juna objavljeno je više tekstova, koji se odnose na izbore, kao i vijesti koje otvoreno propagiraju SDA. Najinteresantniji tekst ukazuje na rezultate ispitivanja javnog mnijenja koje je među stanovnicima Tuzle obavila nezavisna organizacija pod imenom "Bosnia press". Objavljen pod naslovom "SDA pobjeđuje", članak objašnjava kako je u prvoj polovini juna, anketirano putem telefona 5.568 građana Tuzle. Ne samo da tako veliki broj ispitanika zvuči nevjerovatno, nego i tekst i tabele koje slijede ne potvrđuju zaključak da će SDA pobijediti u Tuzli.

Drugi agitpropovski članak koji podržava SDA, pojavio se pod naslovom "Ko glasa za SDA glasao je za demokraciju i mirnu reintegraciju BiH". Članak je napisala Kaća Teminović, Srпкиnja, žena i poslanik SDA u Skupštini.

Napadi na vladajuću koaliciju u tuzlanskoj općinskoj vlasti UBSD i SDP zauzimaju,

također, značajno mjesto. Jedan članak ismijava neuspjeh lokalnih vlasti da izvuku korist, kao što su vjerovatno očekivali, od puštanja u pogon novog vodovoda. Ovo puštanje u pogon nije izgleda proteklo kao što se očekivalo. U uvodniku lista nastoji se diskreditirati kompleks urbane superiornosti lokalnih vlasti, time što se tvrdi kako su oni u stvari seljačkog porijekla. S druge strane, SDA, nije partija seljaka, nju u Tuzli vode građani. Devedeset posto kandidata na utvrđenoj listi SDA su rođeni Tuzlaci. Ali oni, za razliku od snobova iz UBSD/SDP ne stavljaju svoju ljubav prema Tuzli iznad svoje ljubavi prema Bosni, objasnjava list..

Štampa

U toku prethodne sedmice sarajevski dnevni listovi znatno se povećavali broj priloga koji tretiraju izbornu tematiku. Veliki dio prostora u sva tri dnevna lista bio je posvećen reagovanjima na napad na Silajdžića, u čemu

su prednjačile opozicione partije, posebno Silajdžićeva. *Oslobođenje* je objavilo i intervju, koji su zauzimali veliki dio prostora u listu, sa rukovodiocima SDPa (Nijaz Duraković) i Liberalne stranke (Rasim Kadić). *Večernje novine* su se bavile praćenjem promocija Stranke za BiH koja se razgranavala po manjim i većim gradovima. *Dnevni avaz*, sa svoje strane, obratio je posebnu pažnju izornoj kampanji u RS, objavljujući cjelokupan intervju sa predsjednikom Socijal liberalne stranke, Miodragom Živanovićem. Sve dnevne novine pripremile su opsežno pokrivanje izbora u Mostaru.

Među nekoliko magazina koji su publikovani u ovom periodu, *Ljiljan* je ponudio komentar koji osuđuje napad na Silajdžića kao napad na demokratiju i konstatuje da će to ici na ruku protivnicima u Herceg Bosni i Republici Srpskoj.

Prilozi u listovima čiji se sadržaj direktno ili indirektno odnosio na izbore 1996.

Period praćenja: 17 - 23 jun 1996

dnevni listovi Oslobođenje, Večernje novine, Dnevni avaz
sedmični i petnaestodnevni listovi Svijet, Focus

naziv lista	broj listova	broj priloga	broj priloga po broju	najčešće zastupljena forma
dnevni				
Oslobođenje	7	63	3 - 17	izvještaji, vijesti, komentari
Večernje novine	6	64	4 - 22	vijesti, izvještaj
Dnevni Avaz	6	52	6 - 12	vijesti, izvještaji
sedmični, petnaestodnevni,				
Svijet	1	3		komentar
Ljiljan	1	4		komentar, intervju, anketa

Pisma

Monitoring izvještaj rado će prihvatiti komentare čitalaca, kritike i ispravke. Ako prostor bude dozvoljavao, štampaćemo sva razumna saopćenja namjenjena za objavljivanje. Evo prvog, koje je izdala Građanska demokratska stranka:

Poštovana gospodo,

Duboko uvažavamo vaš analitički rad u istraživanju informiranja koji nam redovno daje dovoljno kvalitetnih informacija za kreiranje našeg nastupa u dostupnim sredstvima informiranja.

Ipak, u vašem "Monitoring raportu" od 19. Juna u pregledu BH medija od 10. do 16. juna

objavljena je , nadamo se, omaška u vezi sa našom strankom. Na strani 5 u rubrici "Mediji ukratko" stoji:

"Jednosatni program "BH IZBORI", izgleda još uvijek bojkotuju veće opozicione stranke. Samo je mala Građanska demokratska stranka (GDS) uzela učešća u ponuđena četiri minuta u emisiji koja je emitovana ove sedmice(10.juni)".

Za vašu informaciju Građanska demokratska stranka BiH je po izbornim rezultatima iz 1990. Godine kao DSS bila (u međuvremenu je promijenila ime u GDS) osvojila jedno samostalno i pet poslaničkih mjesta sa zajedničke liste sa SDP u Skupštini BiH, te kontinuirano imala svoje predstavnike u Vladi Republike i kasnije Federacije BiH.

Po ovim i svim drugim relevantnim parametrima GDS BiH je veća od većine opozicionih stranaka. Što se tiče našeg učešća u ovoj emisiji, dozvolićete da to ostane pitanje našeg demokratskog izbora i odnosa prema informiranju građana i simpatizera naše stranke.

Duboko uvjereni da se ne radi o tendencioznom minimiziranju naše stranke, već o gruboj omašci pozivamo da to i dokažete i ljubazno vas pozdravljamo.

PRESS BIRO GDS BiH
Nermin Butković

20.juni1996.

Političke partije o kojima se govori u mostarskim medijima

Tabela ispod pokazuje koje stranke učestvuju u predizbornoj kampanji u Mostaru i o kojima se govori u centralnim emisijama lokalnih medija u sedmici od 17 do 23 juna.

ime stranke	skraćena	medij
Stranka demokratske akcije	SDA	RTV Mostar
Stranka za BiH	S za BiH	R HB
Muslimanska bošnjačka oranzicija	MBO	RTV Mostar, R HB
Socijal demokratska partija	SDP	TV Mostar, R HB
Unija bh socijaldemokrata	UBSD	RTV Mostar, R HB
Hrvatska Demokratska zajednica	HDZ	RTV Mostar, TV HB, R HB
Hrvatska stranka prava	HSP	R HB
Liberalna bošnjačka organizacija	LBO	RTV Mostar
Republikanska stranka	RS	RTV Mostar, R HB
Hrvatska čista stranka prava	HČSP	R HB
Hrvatska seljačka stranka	HSS	TV Mostar, R HB

Lista političkih partija koje su bile prisutne u centralnim informativnim programima radija i tv u Bosni i Hercegovini

Tabela ispod prikazuje broj pojavljivanja raznih političkih stranki i njihovih vođa u medijima Federacije i Republike Srpske u sedmici od 17 do 23 juna . Svaku stranku prati rezultat koji se potpisuje vrijednošću +1 za svako pozitivno pominjanje, 0 za svako neutralno pominjanje i -1 za svako negativno pominjanje.Rezultat (skor) predstavlja sumu ovih ocjena.

Mediji koji su nadgledani u ovu svrhu su RTV BIH ,RTV Srpska,RTV Mostar , RTV Herceg-Bosna,TV Tuzla ,TV TPK , NTV Studio 99 ,Bosanskomuslimanski Radio Hayat, NTV Hayat, Radio Bihać , Radio Prijedor i NTV Zetel.U svakom slučaju nadgledane su samo glavne vijesti dana.

ime stranke	skraćenica	federacija		RS	
		total	skor	total	skor
Stranka demokratske akcije	SDA	67	+5	10	-10
Stranka za BiH	S BiH	32	+9	0	0
Bosanska stranka	BOSS	2	0	0	0
Koalicija 5 opozicionih stranaka		1	0	0	0
Bosanska demokratska unija	BDU	1	0	0	0
Muslimanska bošnjačka organizacija	MBO	9	+3	0	0
Socijal demokratska partija	SDP	33	+9	0	0
Unija bh socijaldemokrata	UBSD	21	+3	0	0
Hrvatska demokratska zajednica	HDZ	31	-14	7	-4
Hrvatska stranka prava	HSP	3	+1	0	0
Liberalna bošnjačka organizacija	LBO	7	+1	0	0
Liberalna Stranka	LS	4	+1	0	0
Republikanska stranka	RS	12	-1	0	0
Građanska demokratska stranka	GDS	3	-1	0	0
Srpska demokratska stranka	SDS	10	-8	19	+16
Stranka demokratskog centra Trebinje	SDC Trebinje	0	0	1	0
Srpska radikalna stranka	SRS	0	0	4	+4
Narodna radikalna stranka	NRS	0	0	1	0
Socijalistička partija RS	SPRS	0	0	1	0
Demokratska stranka	DS Bijeljina	0	0	1	0
Koalicija demokratski patriotski front	DPF	0	0	1	0
Srpska narodna obnova	SNO	0	0	1	+1
Stranka privrednog prosperiteta	SPP	1	0	0	0
Hrvatska čista stranka prava	HČSP	0	0	0	0
Hrvatska seljačka stranka	HSS	11	0	0	0
Bosansko hercegovačka patriotska stranka	BHPS	1	+1	0	0

I.W.P.R. i MEDIA PLAN, urednik Mark Wheeler
Obala Kulina bana 4/I, 71000 Sarajevo, B&H
Tel/fax 071-667-734/735
E-mail: MEDIAPLAN_ZU@ZAMIR-SA.ztn.apc.org